

SPIS RZECZY

Spis ilustracji	13
Wstęp	17

CZĘŚĆ PIERWSZA, czyli WPROWADZENIE: NORWEGIA W CZASACH NOWOŻYTNYCH (XVI–XVIII WIEK)

I. Geografia historyczna – krainy, wyspy, fiordy	23
II. Średniowiecze	25
III. Wiek XVI i XVII – czasy unii z Danią	27
1. Status duńskiej prowincji	27
2. Czasy magnackiej oligarchii	28
3. Absolutyzm	29
a) Struktury państwa	29
b) Kultura i oświata	30
c) Norwegia w nowym systemie	31
d) Procesy gospodarcze	32
e) Wieś, rolnictwo, chłop	33
f) Szlachta, mieszczaństwo i stan urzędniczy	36
4. Początki separatyzmu	38
IV. Rekonstrukcja XVIII-wieczna	40
1. Monarchia się zmienia	40
2. Pietyzm	41
3. Oświata	42
4. Sądownictwo	43
V. Społeczeństwo norweskie w XVIII wieku i na początku XIX wieku	44
1. Ludność	44
2. Zróżnicowane chłopstwo, zmieniająca się wieś	44
3. Miasta i mieszczaństwo	47
4. Przebudzenie religijne	49
5. Kwestia Samów	50
VI. Gospodarka na przełomie XVIII i XIX wieku	51
1. Rolnictwo	51
2. Połowy ryb	53
3. Rzemiosło i produkcja przemysłowa	54
4. Handel. Import, eksport	56
VII. Ruch narodowy i program niepodległościowy	58
1. Aktywność elit	58
2. Polityczny wymiar sprawy norweskiej	61
3. Patriotyczne koncepcje i inicjatywy	63
4. Międzynarodowa polityka na pierwszym planie	64

CZĘŚĆ DRUGA: NORWEGIA W XIX WIEKU

I. Rozpad unii Danii i Norwegii (1807–1814)	67
1. Dania-Norwegia w latach 1807–1809: czas wojen napoleońskich	67
2. Początki samodzielności Norwegów	70
3. Norwegia pod presją wojny i głodu (lata 1808–1810)	72
4. Towarzystwo Wspierania Pomyślności Norwegii i sprawa uniwersytetu	76
5. Zmiana sojuszy politycznych po roku 1810	79
6. Trudny rok 1812	81
7. Nowy stattholder, Chrystian Fryderyk	83
II. Annus mirabilis – 1814	86
1. Traktat w Kilonii	86
2. Coraz bliżej niepodległości	88
3. Wybory do Konstytuanty	91
4. Nowy norweski parlamentaryzm	92
5. Patriotyczna gorączka	96
6. Sprawa norweska na forum europejskim	97
7. Norwegowie wobec agresji	99
8. Kompromisowa unia ze Szwecją	100
III. Państwo urzędników – trudne początki	103
1. Ustrój państwa	103
2. Pierwsze lata unii ze Szwecją	108
3. Uniwersytet w Christianii	111
4. Urzędnicy i chłopci	113
5. Patriotyzm i nacjonalizm w okresie 1815–1830	115
6. Relacje norwesko-szwedzkie	117
7. Flaga, barwy, hymn	121
IV. Norwegia u progu wielkich przemian modernizacyjnych (1815–1870)	123
1. Norweskie społeczeństwo	123
2. Zdrowie i opieka medyczna	126
3. Urbanizacja	127
4. Samorząd i administracja	131
5. Stan szkolnictwa i reforma edukacji	136
6. Religia i Kościół	143
7. Alkohol jako problem społeczny	146
8. Sytuacja kobiet	148
9. Odbudowa gospodarki w nowej unii (1814–1830)	149
10. Liberalizacja gospodarki norweskiej (1830–1870)	153
11. Rewolucja w transporcie i komunikacji – „system norweski”	155
12. Gospodarka wczesnej modernizacji	159
V. Przemiany kulturowe w Norwegii w pierwszej połowie XIX wieku	165
1. Walka o kulturę – „patrioci” kontra „inteligenci”	165
2. Narodowy przełom	171
a) Historiografia	172
b) Baśnie	175
c) Muzyka	176
d) Sztuki plastyczne	178

e) Język	179
f) Literatura i teatr	182
g) Nauka	184
3. Skandynawizm	185
VI. Państwo urzędników – w stronę demokracji	188
1. Aktywizacja chłopów na tle życia politycznego po 1830 roku	188
2. Ruch Marcusa Thrane	192
3. Nowe podziały polityczne	197
4. Stosunki w unii, polityka zagraniczna	203
5. Skandynawizm polityczny	206
VII. Czasy wielkich przemian	209
1. Gospodarka czasów przełomu	209
2. Społeczeństwo	217
a) Emigracja, imigracja	217
b) Urbanizacja i jej skutki	221
c) Klasa średnia – struktura i położenie	223
d) Walka o prawa kobiet	226
e) Ruchy społeczno-religijne	227
f) Reforma systemu szkolnego	230
g) „Norweskość” i walka o język narodowy	233
h) Polityka norwegizacji	238
3. Literatura i sztuka wobec nowoczesnego przełomu	240
VIII. Zmiany systemu – od państwa urzędników do demokracji parlamentarnej i emancypacji społecznej	249
1. Wprowadzenie parlamentaryzmu, przemiany sceny politycznej	249
2. Nowe spory polityczne	257
3. Kwestia socjalna i narodziny ruchu robotniczego	259
4. Powstanie socjaldemokracji	262
5. Postępy emancypacji społecznej	266
IX. Zerwanie unii norwesko-szwedzkiej	269
1. Przyczyny zerwania	269
2. Sekwencja wydarzeń	272
3. Rozstrzygnięcie	278

CZĘŚĆ TRZECIA: NORWEGIA W XX WIEKU

I. Norwegia 1905–1914: polityka, gospodarka, społeczeństwo	287
1. Monarchia parlamentarna	287
2. Spory na nowej scenie politycznej	288
3. Polityka zagraniczna	293
4. Gospodarka i przemiany społeczne na początku XX wieku	295
a) Modernizacja w rolnictwie, rybołówstwie i przemyśle	295
b) Struktura społeczeństwa	300
c) Zatrudnienie kobiet	302
d) Interwencjonizm państwowy	303
II. Norwegia wobec I wojny światowej	307

1. Trudna neutralność	307
2. Gospodarka i prawo pod ciśnieniem sytuacji wojennej	310
3. Zmiana nastrojów społecznych	313
III. Gospodarka dwudziestolecia międzywojennego	318
1. Gospodarcze kryzysy międzywojnia	318
2. Przemysł, rolnictwo i handel – przemiany w dobie kryzysów	324
3. Handel zagraniczny	326
IV. Społeczeństwo norweskie w pierwszej połowie XX wieku (1905–1940)	331
1. Lata 1905–1920	331
2. Dwudziestolecie międzywojenne	336
3. Szkolnictwo podstawowe, średnie i wyższe	339
4. Norweska nauka, życie codzienne i sport	343
5. Ciemna strona troski o kraj	347
6. Rozwarstwienie i napięcia społeczne	349
7. Kobiety: dyskryminacja i emancypacja	350
8. Religia, kościoły, antyklerykalizm	354
9. Spór o język norweski	357
V. Kultura i sztuka w pierwszej połowie XX wieku	362
1. Literatura	362
2. Architektura i sztuki plastyczne	370
3. Film	376
VI. Scena polityczna w dobie kryzysów	379
1. Koalicje i rozłamy	379
2. Sytuacja ekonomiczna i społeczna w latach 20.	383
3. Wielka Depresja i wyjście z kryzysu	389
4. Polityka zagraniczna między wojnami	399
a) Reforma Ministerstwa Spraw Zagranicznych	399
b) Norwegia na forum Ligi Narodów	400
c) Stosunki z państwami skandynawskimi	403
d) Polityka morska	406
e) Ekspansja terytorialna	408
f) W obliczu napięć i konfliktów lat 30.	414
g) Polityka obronna	418
h) Norweska działalność humanitarna	422
i) Pokojowa Nagroda Nobla	423
j) Stosunki norwesko-polskie	426
VII. Lata II wojny światowej	428
1. Historiografia: interpretacje i sporne problemy	428
2. Geneza wojny	430
3. Kampania norweska	437
4. Norwegia w składzie Wielkiej Koalicji	443
5. Początek okupacji	449
6. Kolaboracja: narzędzia i mechanizmy	452
7. Narzucony porządek: nazyfikacja	457
8. Prześladowania, terror	459
9. Los norweskich Żydów	460
10. Gospodarka	461

11. Okupacja a życie codzienne	464
12. Ruch oporu	466
a) Norweska specyfika	466
b) Struktury	468
c) Cywilny ruch oporu	469
d) Opór Kościoła i szkół	474
e) Zbrojny ruch oporu	478
f) Wywiad, dywersja, sabotaż	480
g) Komunistyczny ruch oporu	483
13. Koniec wojny	486
VIII. Czas rozliczeń i odbudowy (1945–1950)	489
1. Rozprawa z kolaborantami	489
2. Czas odrodzenia	492
IX. Norwegia i świat doby zimnej wojny	500
1. Polityka zagraniczna po 1945 roku	500
2. Apogeum zimnej wojny	504
3. Droga do NATO	506
4. W strukturach NATO, na forum ONZ	512
5. Archipelag Svalbard (1945–1991)	514
X. Rządy socjaldemokratów i otwarcie na świat (1950–1970)	516
1. Demokratyzacja systemu wyborczego	516
2. „Modernizacja na zewnątrz”	519
3. Program unowocześnienia gospodarki	520
4. Plan Marshalla	523
5. Państwo jako przedsiębiorca w programie industrializacji	524
6. Unowocześnienie rolnictwa, rybołówstwa, wielorybnictwa	527
XI. Ład wewnętrzny i bezpieczeństwo zewnętrzne	530
1. Rozbudowa systemu państwa opiekuńczego	530
a) Idea bezpieczeństwa socjalnego	530
b) Ubezpieczenia, system emerytalny	531
c) Służba zdrowia	532
d) Budownictwo mieszkaniowe	536
e) Oświata	539
f) Nauka	543
2. Polityka zagraniczna	545
a) Współpraca z państwami skandynawskimi	545
b) Początki norweskiej polityki pokojowej	546
c) Kwestia wód przybrzeżnych	547
d) Integracja europejska	548
e) Udział w operacjach pokojowych	550
f) Norweska polityka pokojowa	552
g) Akcje pomocy humanitarnej	555
h) Energetyka i ochrona środowiska	557
i) Nobel dla Wałęsy	558
XII. Ostatnie dekady XX stulecia – najbogatsze społeczeństwo świata	559
1. Lata 70.	559
2. Partie i ich polityka	563
3. Ropa naftowa i gaz	565

4. Lata 80.	566
5. Lata 90.	567
6. Po upadku komunizmu	569
XIII. Społeczeństwo i kultura drugiej połowy XX wieku – nowe zjawiska i tendencje	571
1. Urbanizacja	571
2. Imigranci, uchodźcy, gastarbeiterzy	572
3. Romowie, Samowie, Kwenowie	574
4. Praca i płaca	575
5. Kultura popularna. Film	576
6. Literatura	579
7. Sztuki plastyczne. Muzyka	581
8. Kwestia językowa	582
9. Kościół państwowy i inne kościoły	583
10. Media i nowe środki komunikacji	583
Nota bibliograficzna	585
Przypisy	588
Indeks osób	597